

معاونت برنامه ریزی،
پژوهش و فناوری
اطلاعات
دفتر پژوهش و آموزش

فراخوان پیشنهاده برای طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

عنوان

شناسایی و سنجش نیاز اجتماعات محلی آذری
در حوزه خدمات کتابخانه عمومی: اطلاع‌رسانی، آموزش و فراغت فرهنگی

مهلت ارسال پیشنهاده

۱۵ آذرماه ۱۳۹۷

فهرست

۲.....	معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
۳.....	عنوان مسئله: اقوام ایرانی و اجتماعات محلی
۳.....	شرح مسئله
۳.....	هدف‌ها
۴.....	نتایج و خروجی‌های مورد انتظار
۴.....	کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی
۵.....	ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)
۵.....	معیارهای ارزیابی پیشنهاد
۵.....	تاریخ‌ها و جدول زمانی
۶.....	سقف اعتبار
۶.....	شیوه ارسال پیشنهاد
۶.....	راه‌های ارتباطی

باسمه تعالی

در پرتو خرد و ملتزم به اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه ملی، با استناد به «ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» و دستورالعمل اجرایی آن (با نظارت دبیرخانه شورای عالی عتف و از طریق سامانه سمات)، «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای پاسخ به نیازهای پژوهشی کتابخانه‌های عمومی (مطابق با اولویت‌های اعلام‌شده) از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و پژوهشگران درخواست می‌کند با رویکرد کاربردی به مسئله ذیل نظر کنند و با ارسال پیشنهاد یاریگر بهبود فرایند، ارتقای خدمت و توسعه دانش‌بنیان کتابخانه‌های عمومی میهن باشند.

معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

نهاد (متشکل از ارکان هیأت‌امنا^۱، دبیرکل، انجمن‌های استان و شهرستان، و دبیرخانه هیأت‌امنا) کتابخانه‌های عمومی کشور بر اساس «قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی» (مصوب ۱۳۸۲) متولی ساخت، تجهیز، بازسازی، توسعه کتابخانه‌های عمومی و مدیریت و نظارت بر اداره آنهاست که به عنوان نهادی فرهنگی (عمومی غیردولتی)، با هدف برآوردن نیاز اطلاعاتی، علمی، آموزشی، فراغت و تفریح فرهنگی عموم جامعه ساکن در ایران (فارغ از ملیت و قومیت، نژاد، مذهب، جنسیت، زبان، سن یا طبقه اجتماعی) به ارائه خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی به ایشان می‌پردازد. بر اساس این قانون، غیر از کتابخانه‌هایی که در تبصره ۲ ماده ۱۱ استثنا شده‌اند^۲، هر کتابخانه‌ای که به عنوان «کتابخانه عمومی» در ایران عزیز فعالیت می‌کند، باید زیر نظر نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و مطابق با این قانون اداره شود.

اینک نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برخوردار از شبکه ۳۴۴۵ کتابخانه عمومی (شامل ۲۴۹۹ کتابخانه نهادی، ۹۲۳ کتابخانه مشارکتی^۳، ۲۳ کتابخانه مستقل^۴) با ۳۷۰۵۱۰۰۵۹۶ نسخه کتاب در زیربنای ۱۰۳۴۰۰۵۶۱ متر مربع و بیش از ۷۰۰۰ همکار (بالغ بر ۵۲۰۰ کتابدار) در ستاد مرکزی^۵، ۳۱ ستاد استانی و کتابخانه‌های عمومی شهری، روستایی و سیار است که به بیش از دو میلیون عضو خدمت می‌کند و مبتنی بر اهداف، سیاست‌ها و برنامه راهبردی خود باید این خدمات را در کیفیت و کمیت، تا ده‌ها برابر امروز گسترش دهد.

^۱ ترکیب هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، بر اساس ماده ۲ قانون: وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (رئیس هیئت امنای)، رئیس شورای عالی استان‌ها، معاون ذی‌ربط از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، یک عضو از کمیسیون فرهنگی به پیشنهاد آن کمیسیون و تصویب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر، رئیس کتابخانه ملی ایران، و پنج نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی فرهنگی کشور که حداقل دو نفر آنان را بانوان تشکیل دهند. این اعضا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با حکم رئیس‌جمهور برای مدت چهارسال انتخاب می‌شوند و یک نفر از آنان به انتخاب وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دبیرکل هیئت امنای مسئولیت اداره امور دبیرخانه را به عهده خواهد داشت.

^۲ هشت استثناء این قانون، که از ضوابط و مقررات خاص خود تبعیت می‌کنند، عبارتند از: کتابخانه ملی، کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، کتابخانه آستان حضرت معصومه (س)، کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم (ع)، کتابخانه آستان احمدین موسی (ع)، کتابخانه آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی و کتابخانه‌های وقفی (تابع وقف‌نامه).

^۳ با مالکیت یا مدیریت افراد، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که طبق ضوابط شیوه‌نامه «تأسیس کتابخانه‌های عمومی ... تحت نظارت نهاد» تأسیس و اداره می‌شوند.

^۴ با مالکیت یا مدیریت مؤسسان یا مدیران مسئول (حقیقی و حقوقی) که با مشارکت نهاد در تأمین منابع کتابخانه‌ای، نرم‌افزار، تجهیزات، خدمات آموزشی کتابداری و ... تأسیس و اداره می‌شوند.

^۵ ستاد یا دبیرخانه مرکزی متشکل است از: ۱. دبیرکل، مشاوران، هسته گزینش، دفتر ارزیابی عملکرد و بازرسی، چهار اداره کل تحت نظر دبیرکل (امور مجلس و استان‌ها، امور عمرانی، حراست، روابط عمومی و امور بین‌الملل)؛ ۲. معاونت توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتاب‌خوانی (سه اداره کل: توسعه کتابخانه‌ها و مشارکت‌ها، تأمین منابع، ترویج کتاب‌خوانی و امور فرهنگی)؛ ۳. برنامه‌ریزی (سه دفتر: برنامه‌ریزی، پژوهش، فناوری اطلاعات)؛ ۴. معاونت اداری و مالی (دو اداره کل: منابع انسانی و پشتیبانی، امور مالی و ذی‌حسابی؛ و دو دفتر: بودجه و بهبود مدیریت، امور حقوقی).

عنوان مسئله: اقوام ایران و اجتماعات محلی

ایران مجموعه‌ای متنوع از گروه‌های قومی و اجتماعات محلی با فرهنگ‌های قومیتی، مذهبی و زبانی گونه‌گون است. این منظومهٔ پرتنوع فرهنگی محصول چند هزار سالهٔ ملتی کهن و برآیند تعامل جمعی اقوام فارس، ترک-آذری، ترکمن، کرد، عرب، لر، لک، بختیاری، قشقایی، بلوچ، مازندرانی، گیلک و ... است که با شیوه‌های متفاوت زندگی، هویت فرهنگی کشور را شکل داده و در صف متحدی قوام و دوام بخشیده‌اند. این هویت، از سویی وابسته به یکایک اجزا و از منظر کلی، متجلی در انسجام و وحدت است. یکپارچگی ایران و حقوق اساسی مرتبط با آن در اصول ۱۵ و ۱۹ میثاق ملی (همچنین به‌طور غیرمستقیم در ۱۴ اصل ۷، ۱۲، ۱۳، ۲۰، ۲۴، ۲۶، ۶۴، ۱۰۶-۱۰۰) دیده می‌شود و پیشرفت و پایداری و تعالی کشور، متکی به ارج‌گذاردن یکایک اقوام و اجتماعات، هماهنگی همگان و بهره‌مندی از کلیه ظرفیت‌هاست. از جمله، برای غلبه بر فقر و محرومیت (اطلاعاتی، آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و ...) هم‌زمان باید با تغییر در تعریف و تفسیر فقر، سیاست‌ها و روش‌های مقابله با آن را نیز متحول ساخت و به جای التفات به نظریات کلاسیک و تک‌موضوعی رشد و توسعه، به تمرکز بر درگیر کردن اجتماعات محلی در فرآیند برنامه‌ریزی، پیاده‌سازی و فقرستیزی همه‌جانبه و متوازن تغییر رویه داد؛ چرخشی که متأسفانه در کشورمان کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در نظر گرفتن نیازها و اولویت‌ها، اعتمادسازی و ظرفیت‌سازی، استفاده از منابع درونی، فعال‌سازی پایگاه‌های محلی و یافتن راه‌حل مبتنی بر جلب مشارکت‌های اجتماعات مردمی را می‌توان از رویکردهای اصلی راهبرد توانمندسازی اجتماعات محلی برشمرد. در این میان، کتابخانه‌های عمومی یک پایگاه محلی تلقی می‌شود و تحقق رسالت‌ها و کارکردهای ویژه‌ای را عهده‌دار است.

شرح مسئله

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، به‌عنوان یک نهاد خدمت‌رسان در حیطهٔ فرهنگ عمومی و برخوردار از هزاران پایگاه محلی (در قالب کتابخانه) در سراسر روستاها و شهرهای میهن، موظف به ارائهٔ خدمات اطلاع‌رسانی، آموزشی، یادگیری مادام‌العمر و فراهم کردن اسباب بهینه فرهنگی برای گذران اوقات فراغت تمام شهروندان ایرانی است و اینک، اولویتش در توسعهٔ این خدمت، ایرانیان ساکن در مناطق روستایی، عشایری، سکونتگاه‌های غیررسمی و همهٔ شهروندانی است که نهاد از توفیق خدمتگزاری آنان محروم است؛ اولیتی که تحقق آن به شناخت و ارزیابی نیازهای اجتماعات محلی در این مناطق بستگی دارد. قوم ترک‌زبان آذری، دومین جمعیت قومی ایران زمین و یکی از اجتماعات و اقوام ارجمند ایرانی و در زمرهٔ اهداف و اولویت‌های مهم خدمت‌رسانی است که به‌رغم تنوع و گستردگی ایشان در سراسر کشور و بهره‌مندی از خدمات کتابخانه‌های عمومی (مشابه عموم ایرانیان)، شناخت نیازها و مطالبات اختصاصی و طراحی و تدوین برنامه‌ها و اقدامات کتابخانه‌ای متناسب با ایشان، موضوع چالش پیش روی این پژوهش است.

هدف‌ها

- پیمایش اجتماع محلی از نظر ظرفیت‌ها، علایق، گرایش‌ها؛
- پیمایش نیازهای کتابخانه‌ای اجتماع محلی به تفکیک جنسیت در چهار ردهٔ سنی کودک و نوجوان، جوان، بزرگسال و سالمند؛
- تدقیق و جمع‌بندی نیازها با استفاده از گروه‌های کانونی و مصاحبه با ذی‌نفعان؛

- بررسی روندهای جاری استفاده از کتابخانه به لحاظ نوع منابع، موضوع منابع و برنامه‌ها و ...؛
 - دستیابی به نیمرخ (پروفايل) جمعیت‌شناختی محل‌های اجتماع، شامل شاخص‌های جمعیتی، اشتغال، درآمد، مهاجرت، تنوع زیرقومیتی (تیره‌ها و طوایف)، آیینی-مذهبی، زبانی، آموزشی و ...؛
 - ایجاد نیمرخ (پروفايل) کتابخانه عمومی محلی به لحاظ میزان مراجعه، مجموعه‌ها، خدمات، برنامه‌ها، فضا، تجهیزات و
- با توجه به طرح‌های اخیر و جاری پژوهشی در کتابخانه‌های عمومی، داده‌ها، اطلاعات پردازش شده و مطالعات مرتبط با کتابخانه‌های عمومی تحت مدیریت نهاد، برنامه راهبردی، تحلیل‌های تکافت (سوات)^۱ و راهبردهای مربوط، خروجی داده‌کاوی مرتبط، سیاهه خدمات و ... از طریق ناظر فرایندی طرح (دفتر پژوهش) در اختیار مجری نهاد می‌شود.

قلمرو جغرافیایی و زبان پژوهش

مناطق شهری، روستایی، سکونتگاه‌های غیررسمی و اجتماعات محلی ترک‌زبانان آذری در استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل و زنجان.

نتایج و خروجی‌های مورد انتظار

- گزارش بررسی مطالعات پیشین؛
- پروفايل مدون جمعیت‌شناختی محل؛
- پروفايل مدون کتابخانه عمومی محل؛
- گزارش نیازهای احصاء شده؛
- برنامه‌ها و خدمات تدوین شده مرتبط با نیازها؛
- دستورالعمل اجرایی هر یک از برنامه‌ها و خدمات.

کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی

۱. مقدمه: پیشنهاددهنده باید شناخت و تحلیل خود از مسئله را به شکل علمی به بحث بگذارد و همین‌طور هدف‌ها و پرسش‌ها را به شکل عینی و جزئی مشخص نماید؛
۲. روش‌شناسی: به طور مفصل و مستند مراحل پژوهش، شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده، تکنیک‌ها و روش‌های پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به هدف‌ها توضیح داده شود؛
۳. شرح خدمات و محصول: محتوای خروجی هر مرحله (فاز) مشخص گردد. همچنین قالب یا قالب‌های ارائه هر کدام اعلام شود؛
۴. زمان‌بندی و ساختار شکست کار (WBS)؛
۵. بودجه مورد نیاز برای هر مرحله و بودجه نهایی (بودجه‌ریزی بر مبنای شکست کار و به تفکیک سرفصل‌های هزینه‌ای)؛
۶. معرفی گروه پژوهشی به همراه کارنامک (رزومه) افراد گروه، به گونه‌ای که بتواند توانمندی‌ها، تجربه مرتبط با موضوع و مسئله، همچنین اعتبار آنان را در زمینه این فراخوان بازتاب دهد (در قالب پیوست).

¹ SWOT

ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)

ردیف	تخصص	مقطع تحصیلی
۱	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	دکتری
۲	جامعه‌شناسی	دکتری
*	حقوق شهروندی، اقتصاد (مشاور)	دکتری

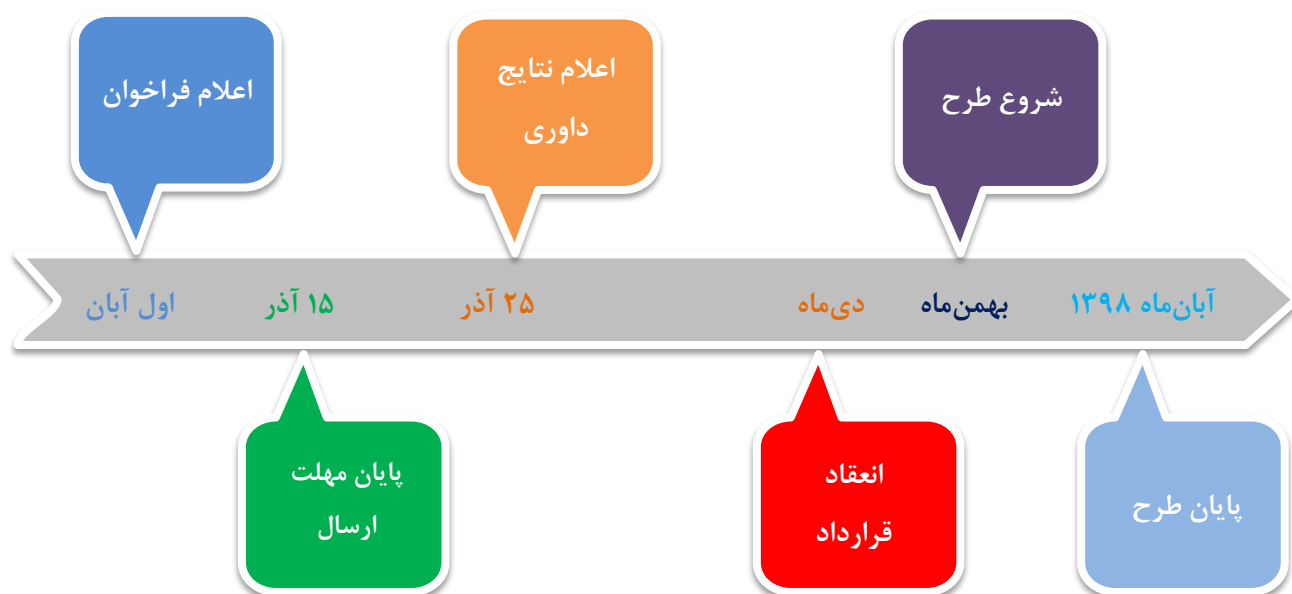
معیارهای ارزیابی پیشنهاد

- چگونگی تبیین مسئله پژوهش و تحلیل آن؛
- فرایند و جزئیات روش‌شناختی متناسب با پژوهش؛
- تطابق با نیاز و مسئله موضوع فراخوان (سازگاری با نیاز مخاطبان و نهاد؛ و متناسب بودن با امکانات)؛
- تجربه کار در زمینه مشابه؛
- تخصص گروه پژوهشی و احراز توانمندی و شایستگی در موضوع؛
- تناسب هزینه‌ها با کارهای پژوهشی و اجرایی، و میزان مشارکت و هم‌افزایی گروه دانشوران و حرفه‌مندان.
 - مبتنی بر تبصره ۱ ماده ۶ دستورالعمل اجرایی قانون، معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز دانش‌بنیان، در صورت مقبولیت پیشنهاد در ارزیابی و کسب اطمینان از پشتیبانی علمی، نظارت اجرایی و ضمانت مرکز دانشگاهی، در شرایط مشابه کیفی و مالی، دارای اولویت خواهند بود. همچنین بر اساس سیاست تخصیص نامتمرکز بودجه ملی و در پیروی از راهبردهای عدالت‌محور، در شرایط نسبی تشابه میان دانشگاهیان و پژوهشگران استان‌ها و مراکز پژوهشی تهران، با توجه به ویژگی‌های این پژوهش و ترجیح آشکار پیشنهاددهای استان‌های آذربایجان (شرقی و غربی) و استان‌های آذری‌نشین مجاور آن، این پیشنهادها برگزیده خواهد شد.

تاریخ‌ها و جدول زمانه

برای انجام این طرح حداکثر ۱۰ ماه در نظر گرفته شده است؛ طبق برنامه زمانی و تاریخ‌های مهم ذیل:

- اول آبان: انتشار فراخوان؛
- ۱۵ آذر: آخرین مهلت ارسال پیشنهاد؛
- ۲۵ آذر: اعلام نتایج داوری پیشنهادها؛
- دی - بهمن: ثبت در سامانه سمات ملی و انعقاد قرارداد در صورت تأیید و دریافت شناسه رهگیری؛
- دهه سوم بهمن‌ماه: آغاز طرح
- آبان‌ماه ۱۳۹۸: پایان طرح.

سقف اعتبار

با مراعات تناسب هزینه و حجم کار پژوهشی و میزان همکاری گروهی و جلب مشارکت علمی دانشگاهیان و حرفه‌مندان دانشور و ...، همچنین تقید به اقتصاد ملی پژوهش و پرهیز از هزینه‌های گزاف، سنجش و تقویم نهایی هزینه‌های طرح‌ها بر اساس پیشنهاد صورت می‌پذیرد. با این حال، سقف اعتبار مالی این طرح ۶۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است؛ طبعاً در شرایط مشابه کیفی، اولویت با پیشنهادهای کم‌هزینه‌تر خواهد بود.

شیوه ارسال پیشنهاد

پیشنهاد و مستندات و پیوست‌های آن باید در دست‌کم در دو قالب ورد و پی.دی.اف از طریق «سامانه مدیریت طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به نشانی ذیل فرستاده شود و شناسه موقت رهگیری دریافت کند:

<http://rpm.iranpl.ir>

*** راهنمای ارسال طرح بر وب‌گاه سامانه قرار داده شده است ***

راه‌های ارتباطی

پیشنهاددهندگان ارجمند برای پاسخ به پرسش‌ها، دریافت اطلاعات تکمیلی یا رفع ابهام احتمالی با رایانامه ذیل مکاتبه فرمایند:

research@iranpl.ir

همچنین کارشناسان گروه پژوهش‌های مهمی پاسخگویی به تماس تلفنی یا مکاتبه‌ای پژوهشگران گرامی اند:

۰۲۱-۸۸۹۲۵۷۹۰

تهران، میدان فاطمی، خیابان جویبار، کوچه شهید نوربخش، شماره ۳۱، طبقه دوم، دفتر پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، گروه پژوهش.